

3

ნ. 200

მეფცნება ნიაშტრები

წიგნი მესამე

დებეშერი

1919

კ რ ი ა ლ ო ს ა ნ ი

გრიგოლ რობაქიძე

ტიციან ტაბიძე

შალვა ამირაჯიბი

კოლლაუ ნადირაძე

რაჟდენ გვეტაძე

ვ. გაფრინდაშვილი

გრიშა ჯაფარი

ნიკოლოზ შიწიშვილი

შალვა კარმელი

ინ-რე-ჟანი

სერგო კლდიაშვილი

სანდრო ცირეკიძე

დია ჩიანელი

ვ. გაფრინდაშვილი

სანდრო ცირეკიძე

ლადო გუდიაშვილი

ერ. მეგენიშვილი

ვასაკა.

ფატმან-ხათუნი.

მწვანე კაკაღუ.

ყალბი ავტობიოგრაფია.

სევდის ფარმანდი.

ზამთრის დღეების გასვენება.

ბინდის ფურები.

სამგლოვიარო მარში.

ბოდლერის ოფორტი.

ვაგნერი და ნიცშე.

ევა ტაძარში.

მოზაიკის ღვთიშობელი.

სევდიანი ფრაგმენტი.

შენიშვნები ლირიკაზე.

სათაური პოეზიაში.

ყდა (ნიაშორები).

ამწყობი.

ბეჭდვა — საბჭოთაო კალუგია.

კ რ ი ა ლ ო ს ა ნ ი

გრიგოლ რობაქიძე	ვასაკა.
ტიციან ტაბიძე	ფატმან-ხათუნი.
შალვა ამირაჯიბი	მწვანე კაკალუ.
კოლლაუ ნადირაძე	ყალბი ავტობიოგრაფია.
რაჟდენ გვეტაძე	სევდის ფარმანდი.
ვ. გაფრინდაშვილი	ზამთრის დღეების გასვენება.
გრიშა ჯაფარი	ბინდის ფერები.
ნიკოლოზ შიწიშვილი	სამგლოვიარო მარში.
შალვა კარმელი	ბოდლოერის ოფორტი.
ინ-რე-ჟანი	ვაგნერი და ნიცშე.
ხერგო კლდიაშვილი	ევა ტაძარში.
სანდრო ცირეკიძე	მოზაიკის ღვთიშობელი.
ღია ჩიანელი	სევდიანი ფრაგმენტი.
ვ. გაფრინდაშვილი	შენიშვნები ლირიკაზე.
სანდრო ცირეკიძე	სათაური პოეზიაში.
ლადო გუდიაშვილი	ყდა (ნიამორები).
ერ. მეგენეიშვილი	ამწყობი.

ბუღალტერი—ვატოვასძე ვალუკია.

ბრიგოლ რობაქიძე.

ვასაკა.

უკარებელი. მიზანტროპი. ტანდაყუდრული.
ხავისფერ კანზე მზის ხაოთი სქლად მოწვეთილი.
სოფელში ცოცვით მკერდზე თეთრათ გადაცვეთილი.
ჩუმი. გვერდულა. აღმაცერა. ცქერაქურდული.

თავისიანებს თავისძულვით ჩამოწყვეტილი.
მუხის წყალიან ფუღუროში გადამფურული.
ქოსა. თვალკუსა. ლორწიანი. ცხვირდასურდული.
სოფლის ავიზნით ცხარე ტვინში ხშირათ წვეტილი.

გიყვარს: სიდამპლე: შმორი: მატლი: მშვიდო ვასაკა, --
მაგრამ პანის ეამს ცნობ ყველაფერს ასე ფარსაკათ:
როს ნაწვიმარზე მზე იშლება ნელი თავყანით, —

ბნელ სინესტეში ყველას უწინ შენ გაცდები:
ხის სენაკიდან მალვით ზემო ამოცოცდები, —
და შეუდგები ღვთის დიდებას კვანზე ყაყანით.
სტამბოლი. 1919. მარტი.

ტიციან ტაბიძე.

ლავტან-სათუნე.

ჩემ სულს ასარკებს მოგონება ცხელი ასულის,
ფატმან ხათუნი ელანდება ძილშიც ხარბ თვალებს.
მიყვარს ეს ლანდი, მაშინაც კი, როცა მაწვალებს.
შეიძლებოდეს დაბრუნება ნეტა წარსულის!..
მუტრიბ-მომღერალთ ისმის ქება აქ სიყვარულის.
ალიონამდე კოცნის ფატმან ავსებულ ყანწებს
და კუროების ქარავენები ამტვერებენ გზებს—
ელიან ნახვას ნდომისაგან ფერგადასულის..
არ დაიღლება მისი ტუჩი კოცნით არასდროს.
ის სულს მიინდობს, რომ ღალატით შემდეგ დაღადროს.
მისთვის ერთია ჩაჩნაგირი და ავთანდილი.
ფატმან! ოცნებით სცხვრობს სული შენ ცხელ საბანში,
ის შენ ტყვედა გყავს, როგორც თავგი სინის ხაფანგში;
მეც გზას მიინათებს მარტო ერთი ვნების წადილი.

1917. იანვარი.

ზალვა ამირაჯიზი.

1. თბილისის თეთრცი.

ამთქნარებული თბილისი,
ალამპრებული ქუჩები,
ვერის ბაღები ხილისა
და იქ მკოცნელი ტუჩები.

წარბები როგორც კამარი,
ქალის კაბებზე რუშები.
ვერცხლის სამარხი ქამარი
და დახალული ნუშები.

ლამდება. მოდის მებარხნე—
ნაგვიანები მელოტი.
საკინძ გახსნილი მეარღნე,—
ავლაბრელ პულჩინელოტი.

ნა. თეთრ პულჩინე

2. მწვანე კაკადუ.

რა საუცხოვო ამბავი არი,
იქნება ასე თქვენც გემართებათ.
მალე დადგება თვე იანვარი
და დავიცლებით მალე მარტებათ.

მე მაგონდება თბილი მაისი,
და იშვიათი ქართული რითმა,
სომხის სახელი არამაისი—
სტამბოლს რომ სტანჯა უხვთოთ ხალიფმა.

და წახდენილი სიტყვა ალკადუ,
მერე ხომალდი—მიმდგარი კაპზე,
და თქვენი, თქვენი მწვანე კაკადუ—
მოზრდილი ცხვირი, მოზრდილ ნიკაპზე.

მწვ. კაკადუ

კოლაუ ნადირაძე.

ყალბი ავტობიოგრაფია.

ახ, მე დავრწმუნდი—საჭიროა მეტი ზრდილობა:
(ჩვენი პლანეტა აღარც ისე დიდი განძია,
მხოლოდ სიბერით არი მისი ფერმიხდილობა;
როგორც ამბობენ მისი ფასი ბირჟამ აწია.

ო, მე ვეცდები რომ დღეიდან ვიწამო რჯული,
და მეც შევიქნე მოქალაქე პატიოსანი.
დიდი ფულია ჩემ ჭკუაზე გადახარჯული,
მაგრამ ჯერ კიდევ მიღებული არ ვარ მგოსანი.

ამის მიზეზი—თუ არ ვცდები—ის არის მხოლოდ,
რომ ვერ ვახერხებ მეაქიმა მე ჩემი კეფა.
სამარადისოდ ავირჩიე მთვარე საცოლოთ,
და ახლა, ვატყობ, ჩემ არჩევანს ძალღმაც დაჰყეფა.

აუცილებლათ საჭიროა მეტი ზრდილობა!
(ო, მომიტევეთ ამ უხერხულ რევერანსისთვის)
ჩვენ საუკუნეს არ აშინებს დღეს უძილობა,
მას დრო დარჩება მოიცალოს სულ სხვა დარდისთვის.

ბიოგრაფიას უსათუოდ დასწერენ ჩემზე.
უნდა ვეცადო, რომ გამოვდგე ყველაზე კარგი,
რომ დიდ ბრალდებათ არ დამადვან ჩემ ვიწრო მხრებზე
ამ ძველი ქვეყნის უსარგებლო და მძიმე ბარგი.

1919.

სუჯდის ჭარბანდი.

უბედურება გველის ყველას, ვიცი ეფუთით.
ხშირათ უცნობი, მორიდებით საწამლავს მასმევს.
ნაღვლიან თვალებს დამიბრმავებს ვერცხლის ბებუთით,
ის ცოლის თმებით გამიკეთებს დასახრჩობ თასმებს.

ვით რუქაია მაჯადოებს ნაზი ფანდებით,
მის სურათის წინ მლაღავს ლოცვა და მეტანია.
ჰშვენის ქოშები თეთრ ფეხებზე სირმის კანტებით,
მაგრამ სიმკაცრე მისი სახის ნამეტანია.

ლამაზათ მორთულს, ლილისფერი აცვია მანტო,
როცა შემხვებება, არ მაშორებს თვალებს უგეშებს.
მაგრამ იღბალი, როგორც ყაჩაღს, ვერც იმან მანდო,—
მუდამ მწუხარეს, მე ვერავინ ვერ მანუგეშებს.

იტაცებს ღამე—მძაფრი ქარი სახლის ძველ ყავრებს,
გრძელ მოლოდინში ტკივილებით მატირებს ბრაზი.
მივალ ჭიშკართან ფრთხილათ, მაგრამ ვერ ვხედავ მგზავრებს,
ო! როგორ მინდა მეხვეოდეს, ვით ხარდანს ვაზი.

ვერძნობ: ლოცვას ვიტყვი უკანასკნელს, ვით მონა ბერი,
ჩემი სიკვდილი შეარიგებს მომდურავ მძახლებს.
სიო მაცნობებს ღვთის განზრახვას ცით მონაბერი.
ჩემი აღერსი მოუნდებათ ზამთარში ძალლებს.

ველარ მომხიბლავს ის, სინაზით და ხან გარებით,
ველარც დამათრობს სურნელებით, როგორც სოსანი.
მტანჯავს ოცნება სურვილების ხარბ ანგარებით,
მაგრამ მახარებს მხოლოდ ერთი, რომ ვარ მგოსანი!
მარტი. 1919.

ზამთრის დღეების გასვენება.

მოასვენებენ ზამთრის დღეებს აწეულ ქუჩით.
მინის კუბოებს დაუფარავთ მკრთალი ცხედრები.
სალამო აბნევს ლურჯ ზამბახებს—შორი, პირქუში.
ამძიმებს ქალაქს სულთათანა შემავედრები.
მედიდურ დროთა რაინდები ხედებიან ზარით,
და აცილებენ მოკრძალებით თოვლის თავადებს.
ფარშავანგები და გედები ხმით უეცარით
სტირიან დღეებს გრძლადგაწოლილს და ნაავადებს.
თეთრ ბალდახინზე თუთიყუშნი სხედან მეფურად.
კრთიან ლანდები—შემოსილნი დინჯი ტრაურით.
და პროცესია გვიანდება აქ უნებურად,—
მაგრამ სად მიდის განდევილი და უცნაური?
გზა თითქოს არი გოიადან ნაქირავეები,
და ქიმერები დარაჯობენ დაღმართ ხიდებს.
ქუჩის უფსკრული—ანთებული მოჭრილ თავებით—
ახლა მიჰყვება დამარცხებულ მკვნარ ორხიდებს.
თან პროცესია გაიყოლებს წვიმებს და ქარებს.
ბევრ გასვენებებს შეაჩერებს ეს გასვენება.
საფირონების და ჭინკების ამაყ ოლარებს
დაუბრუნდება აღრინდელი მათი შვენება.
ცეცხლშია ქუჩა და ალებით შემოგარსული
შედის დაისში პროცესია თავის ლანდებით;
გარდაცვლილ დღეებს აგონდება მათი წარსული—
ცის აივანი თოვლიანი შუშაბანდებით.
ვით ძველი კიბე ჩაინგრევა ქუჩა ცბიერი.
დამსხვრეულ დღეებს დაისებში არ ყავთ მაშველი.
და ისე, როგორც ეშაფოტზე რობესპიერი,
თავის სარკიდან დაიკივლებს გაფრინდაშვილი.

ოქტომბერი. 1919.

ბინდის აქრუბი.

ნაზი ფერები მოგონების ბაღში დადიან—
სოველ ლოცვებით გადავფარე თეთრი კარავი.
ღმერთო, მაპატიე
რომ უწინდელი აღარა ვარ და აღარა მყავს მე აღარავინ!
და მაგონდება სალოცავი—ჩუმი კრებული—
თოვლის სიწმინდით დაჩოქილი უფლის წინაშე.
ო, ეს თვალეები, საოცნებოთ გაჩუმებული—
შოდა—ღარულა და ნაზი „მაშინ“!
ღღეს ჩემს თვალეებში ვინდა ნახავს ცისფერ სიწმინდეს,
ცხარე ვედრება გადაჰყურებს გალავანს იქეთ
და ამ საყდარში ტყვილა ვეძებ მე ფსალმუნს იქდენს
ყველა ბორჯვილებს სამშვიდობოთ რომ ეყოს იგი.
იღლება წუთი. მოვილალე ჩუმი დგომითაც.
ნუთუ ამ კედლებს უცაბედათ მე დავეგულებ
და ფირუზისფერ საგალობელს ველარ მოგვიტანს
ველარც ეს რაში გაჭენებული!
მაშინ სიზმარი არსადყოფილი
თეთრ სახარებათ სად დავასვენოთ!—
ნაღვლით დამცქერის წმიდა მშობელი
და მანუგეშებს უდავო რწმენით—
და მესმის მღერა—წმიდა მღერა—წმიდა იესო,
რომ სუყოველმა სულმა ვიხაროთ.
ბინდის ფერები მამძიმებენ ქუთუთოებზე
და მეწევთან სიჩუმით გარეთ.
და ეს რაინდი მისტიურად მოხრილ მახვილით
თეთრი ოცნებით ეფინება ჩემს დადლილ კარავს—
და მესმის მწვანე შორეთიდან ნაზი სახელი,
რომ არ დამტოვებს, მანუგეშებს და დამიფარავს.

ნიკოლოზ მიწიშვილი.

სამგლოვიართ მარში.

შორით უყეფდენ ამ ცას ხეთები.
აქ არმაზს სწვავდა მზე აღმაცერად.
დღეს ტვინ-დაფშენილი მე ვეხეტები
და გახრულ სხეულს ვჩელტავ ფაცერად.

გონებას რწყავდა აქ ბიზანტია,
თვლემდა აზია გადარუჯული...
ფიქრის ქენება ეხლა ზანტია.
მინას ჩავყურებ მცდარი, ურჯულო.

თავი მგონია მე დანამწვარი:—
დაცხრილულ სხეულს ვაცლი მუგუზლებს.
წრთობით მაკივლებს ავი დღის ცვარი
და სხვა გზის მატლი ნელა ხრავს ქუსლებს.

საფლავის ქვებად ჩამოქნილ დღეებს
მოავარაყებს მოგვთა ამქარი.
და ჩემი სულის გადამხმარ ტყეებს
გაანიავენს სხვა ქვეყნის ქარი.

ძველი ადამის ცოდვების ვალში
მე შავი ღამე მომიჭერს ხელებს,
და საუკუნის გამოთხრილ თვალში
კივილით მისვრის და გამახელებს.

ცნობადი ძარღვის ძაფებათ დართულს
გამადნობს, დამსწვავს ცეცხლი, ვით კალას.
მაგრამ მერმისის ცეცხლით დათართულს
ქვეყანას ვესვრი მე თავის ქალას.

მას გამოვატან ჩემს ვეჭილობას,
რომ სწვა იღბალი მიწას ასხუროს.
მისი კუზიან-მოდრეკილობა
უცრემლო ზარით გაამასხაროს.

მე კი გავათბობ გველის შავ კვერცხებს,
გულზე ავშოლტავ შხამიან ტყემალს
და ჩემი სულის ჩამქრალ ნაკვერცხლებს.
ამოვაცოლებ დამპალ ხერხემალს.

1919.

შალვა კარმელი.

ბოდლერის თაობაზე

ბოდლერს ამბობით შეხველა პარიზი,
როს დეკადანსით დასწვა ფრანგული.
მან აირჩია მზის ასპარეზი,—
მრუშ მირაჟებში გზადაბანგული.

ქუჩის ყვავილთა გაბროტებით,
შავ ვენერაზე აშრიტა ეინი.
შეხვდა იდეალს დაფნის ტოტებით,
როცა ქალაქებს მოედვა სპლინი.

ცოდვიან ქალებს ეკაბადონა,
მათ ტანის სურნელს, პუდრს, სამკლაურებს.
ო ბეტრიჩე! წმინდა მადონა!
დაატარებდა სულში ლაურებს!

ხავერდის კატა, ბუ და ლამურა,
უაღერსებდენ კაინის ძმობილს.
ბოდლერის ლანდი ესალამურა,
მძაფრ საუკუნის დიდებას თრობილს.

მაგრამ დაეცა დამბლა მედგარი
და ნუგეშინად ის ჰქონდა ნალალს:
პოეტის სულზე,—მამა, ედგარი,—
შევედროდენ მეუფეს მალალს!

ხალხში შეიქნა მიეთ-მოეთი.
უხმოდ კვდებოდა დენდი ნარინდი...
აგონდებოდა კვლავ ინდოეთი,
ალბატროსები და ტამარინდი!..

1918.

ინ-რე-ჟან.

ვაგნერი და ნიცში.

ერთხელ ვისმინე სულთა შორის მე საუბარი:
განსოვს: ვაგნერი და ნიცში?
მერე? უცებ მათ მოუსწრო...
ვინა? განა არ იცი შენ?
ზარატუსტრამ...

და იყო სულთა სიმფონია მწყობრი, მაღალი...
გათავდა სულთა სიმფონია უცნაურ ტენით...
გაჩნდა ბნელ ცაზე, მე მგონია, ძალა ახალი:
ღრუბელთა მძიმე აგონია დამთავრდა მეხით.

და ვინდა ჰპოვოს აქ საჭირო ახალი გზები?
აწ ვინ გამოცვლის არ საჩინო დროთა პარიკებს?
ვინ შეაერთოს კვლავ საჩენად წარსულის ხმები?
ო, ამ თეთრ სულებს აწ საშენად ვინ შეარჩევს?!

სიკვამლე კლდიაზვილი.

უკა ცაძარნი.

ფირუზებით მოკედილ ძველ ხის ჩარჩოდან დასიზმრულ თვალეებით იხედება წმინდა მარიამი.

ძვირფას სახეს შეგნის დუმილი და ღრმა სიმშვიდე.

მღვდელმსახურებს სიზმარი და ლოდინი საოცარის.

ათასი ხარბი თვალი იხედება აღსავლის კარის გადაღმა.

როცა ყველანი სტოვებენ ტაძარს, ჩუმად შეაღებს რკინის კარებს ევა და მიაშურებს ღვთისმშობელს.

დანატრებულ ლოდებზე ვიწრო ფანჯრიდან სიჩქარით ეშვება მზის ცხელი სვეტი.

ცხელი ზარბოზი მზის და დაუცხრომელი ტანის სურნელება უმართავს ბრძოლას ტაძრის კედლებში მიძინებულ საკმევებს.

უცხო ლანდი აშფოთებს ძველ ხატების ფირუზების სიზმარს.

ღვთისმშობლის გაცივებულ ტუჩებზე იღვიძებს ღიმილი.

იხსნება ჩარჩო და წმინდა ქალწულის ხელები ვაზივით ეხვევა ევას.

—ძვირფასო დაო! ხარობს ღვთისმშობელი და ხარბათ უკოცნის მზისგან დამწვარ ტანს.

1919

ზოგადი ღვთისმეტყველება.

შუა ბაზარში ტაძარია. ცოდვებით მძიმეა ძველი კედლები. ნოტიოთი და საკმევლით სუნთქავენ ფრესკის გამხდარი წმინდანები.

სათნოა თვალები მოზაიკის ღვთისმობლის, შეშლილ დიაკონს უყვარს. წირვის დროს ის ოცნებობს კიბეზე, რომ ასწვდეს და კოცნით დაფაროს შიშველი ფეხები.

მზეში და სიცხეში ათას ფერად ჰყვირიან ფეხზე ვაკრები მყავვე კიტრზე და იაფ გალანტერეაზე. ხარბია თვალები, ფულეებს რომ ითვლიან მუშტრის ხელში.

ფეხშიშველმა ქალმა შეშინებულათ გაიარა ბალახანებში. ტიტველი ძუძუ აღიზიანებდა მეწვრილმანე ებრაელს. მარტო შეშლილმა იცნო ქალწული მარიამი, შეწუხებულმა აინაბა და გაიქცა ტაძარში.

ბაზარი იცინოდა.

ბნელ კუთხეში დაუშვა ძვირფასი ტვირთი აჩქარებულმა. დაიჭოჭა და მტვერიანი ფეხები დაუკოცნა მტირალს.

ბედნიერმა ახედა გუმბათს და შეუშინდა თვალები, იქ მოზაიკის ღვთისმობელი რომ ისევ დაინახა. სათნოა სახე მისი და გუმბათი მაღალ.

ცოდვებით მძიმეა ტაძრის კედლები.

ღია ჩიანელი.

სუფიანი ღრგზუნცი.

აღმოსავლეთის მეფის საპყრობილეში, რომელიც სატახტო ქალაქის ახლოს იყო კლდეში გამოკვეთილი—არქეოლოგმა ერთ საკანში ადამიანის ჩონჩხი აღმოაჩინა. იგი გრძელი ჯაჭვით იყო მიბმული რკინის რგოლზე და გვერდით ადამიანის თავის ძვლიდან გამოკვეთილი ჭიანური ქონდა, რომელიც ძვირფასი ხელოვნებით იყო გაკეთებული... ქვის კედელზე კი შემდეგი წარწერა იყო:

„მეფის ვეზირის ვაჟი ვიყავ, ჯადო მეჭიანურე: ჩემი ხმით მეფეს ვატყვევებდი, დედოფლის სეფისწულებს ვაგიყებდი. შემეყვარდა მეფის ასული: თექვსმეუთი გაზაფხულის ქოჩორნავარცხნი, სილამაზის რძით რომ დაებანა სახე და ტუჩებზე ატმის ყვავილი გაშლოდა. ცა ჩაკედომოდა თვალებში და შავი ღრუბლით შემოედობა... შემეყვარდა და ორივე გავიქვციტო სასახლიდან... არაბეთის უდაბნოში იწვოდა ცხელი ქვიშით ჩვენი ფეხები, მაგრამ გაგიყებულ აღმურის კოცნით ვკლავდით მზის ელვარებას... გადავხვეტეთ ცხელი უდაბნო და ერთს ქალაქში დავსახლდით: სიყვარული განუზომელი იყო ჩვენი. წელიწადები უფსკრულში იხვეწოდენ და ჩვენ ცეცხლით ვიწვოდით...“

ერთს საღამოს—ქადრის ქვეშ მოწყენილი ვნახე მეფის ასული... აღმოსავლეთით მიეპყრო თვალები—და ცრემლი სდიოდა...

სადგომში შევარდი, ძველი ჩემი ჭიანური, რომელიც მტვერით იყო მოცული, გავწმინდე და მის გვერდით გავჩნდი...

ჩამოვკარ სიმებს ხელი... დუმილი იყო.

ახალი ავუბი... ისევ დუმილი! გავშტერდი. ცრემლით დაიწვა ჩემი ლოყები, ვღარ შევძლე გაღვიძება მკვდარი სიმების. მთელი დღეები ვტიროდი. ლანდივით დამდეგდა უკან ასული. ცრემლათ დნებოდა. კვილით გადადიოდენ ჩემს თავზე კვირეები, თვეები...

მე ვტიროდი, სულ ვტიროდი... მოკვდა ჩემი სული, ალბათ გადაყვა სიყვარულს ჩემი ხელოვნება... ერთ ღამეს საშინელი სიზმარი გნახე: აჩრდილი გამომეცხადა, ხელში ეჭირა საოცნებო ჭიანური.

—ხედავ, მითხრა, ეს ჭიანური, რომელიც ასე ჯადოსნურათ ეღერს, გაკეთებულია შენი სატრფოს თავის ქალიდან: სიმებათ მისი გულის ძარღვებია გადაჭიმული. მოკალ შენი სატრფო და გააკეთე ასეთი საოცნებო ჭიანური, მხოლოდ მაშინ შესძლებ დაკარგული საუკუნეთა მყუდროებას გამოსტაცო.

გამომეღვიძა... მთელი დღეები, თვეები გიყივით დავრბოდი... ყურში ჩამწვდა ჯადო ჭიანურის ხმა და მეც მის ხმაზე ვცახცახებდი...

ერთს ღამეს, როცა აღმოსავლეთის ქარი ზუზუნებდა—მე მოვკალი ჩემი სატრფო. მისი თავის ქალიდან გავაკეთე ჭიანური... მზეზე გავახზე მისი გულის ძარღვები და სიმებათ დავუბი... და კვლავ ვიპოვე ჩემი თავი...

მთელი არაბეთი ლაპარაკობდა მაშინ ჩემზე... როცა სამშობლოში დავბრუნდი—მთელი სატახტო ქალაქი ჩემთან ერთათ—ჩემი ჭიანურის ხმაზე სტიროდა... მეფემ მიცნო და ამ ცივ საკანში ჩამქედა.

და როცა სიკვდილი მომიახლოვდა, ჩემი გადამტყდარი სულის უხმო კვილი—ამ ქვის კედელზე ცეცხლით ამოვკვეთე.

პუნიშვილი ლირიკაზე.

ლირიკა მონოლოგია. ლირიკოსს არა ყავს აუდიტორია. მისი ლექსი ლოცვაა და ამ ლოცვის ავტორი ყველაზე უფრო განმარტოებულია პოეზიაში. ლირიკოსი უდაბნოში ქმნის თავის ლოცვებს. ლირიკა არის „თეატრი თავისთვის“ და აქ საჭიროა უმძაფრესი ფანტაზია, რადგანაც ლირიკოსი თვითონ არის ამ თეატრის მსახიობი, რეჟისორი, ავტორი და მაცურებელი. გავიხსენოთ დიდი მაგალითი ედგარ პო: ისე დაიწვა და დაიფერფლა თავის კოცონზე, რომ ერთხელ არ გაუფონია პარტერის თანაგრძნობა. ბოდლერი, რემბო, ლოტრეამონი დაიღუპენ, როგორც დიდი ქალაქები თავის შემოქმედების ცეცხლში, მაგრამ აუდიტორია არ მიშველებია იმათ სევდიანი აღტაცებით. პოეტი ვერ დაივიწყებს თავის დანიშნულებას, თავის განცალკევებულ ბუნებას, ისე როგორც ვერ დაივიწყებს თავის სქესს ქალი. პოეტი თვითონ არის თავისი მსხვერპლი და ჯალათი. თანამედროვე ლირიკა, როგორც მისტიური თვითმკვლელობა, რაინდულია.

მსოფლიოს იღუპალებამ, როგორც ლოტრეამონის საშინელმა გომბეშომ, ლირიკაში ნახა თავისი ბუდე და პოეტი— მშვენიერ გომბეშოს კავალერი ყოველთვის იღუპება იღუპალებასთან ბრძოლაში.

ლირიკოსი „ობოლი სულია“, მაგრამ ის იწვის და მისი ცეცხლი დიდ მანძილზე ანათებს.

ლირიკა ხშირად ავტობიოგრაფიულია, მაგრამ პოეტმა უნდა გააზღაპროს თავისი ავტობიოგრაფია. ტკივილი, რომელსაც ის განიცდის მახოლებიდან, უნდა ავიდეს მსოფლიო პრობლემის სიმაღლეზე. ვინ იყო ცხოვრებაში ვერღელზე უფრო მაზინჯი და წვირიანი, მაგრამ ის დღეს დიდებული კერპია, რომელსაც ჩვენ თაყვანს ვცემთ პოეზიის ტაძარში. ცხოვრება არის დანტეს ჯოჯოხეთი, შემოქმედება-განსაწმენდელი და ხელოვნება—შორეული სამოთხე. პოეტისთვის საჭიროა პოზა, როგორც ფორმა იმის შემოქმედებისა. პოზა ნიჭის უტყუარი მაჩვენებელია. ვინც ნახა თავისი ორიგინალური პოზა, (ხელოვნური თუ ბუნებრივი—ეს სულ ერთია) ის არის ღირსი პოეტის სახელის. ვისაც არა აქვს პოზა, იმას არა აქვს პოეტური დამოკიდებულება სინამდვილესთან. ლირიკა არის პოეტის ავტოპორტრეტი და არა ფოტოგრაფია. ავტოპორტრეტი გულისხმობს პოზას და ფოტოგრაფია მხოლოდ სინამდვილის გამეორებას. ვან გოგმა, სანამ ის თავის ავტოპორტრეტს დახატავდა, სარკის წინ ყური მოიჭრა და ყურმოჭრილი ვან გოგი უდიდესი სიმბოლოა თანამედროვე ხელოვნების, რომელიც სინამდვილეს არ ემორჩილება. დღეს პოზა ლირიკაში სიმბოლიურია, რადგანაც ლირიკას სწამს გარეგანი სინამდვილე, როგორც საშვალება, და არა როგორც მიზანი, როგორც ფენომენი და არა როგორც ნოუმენი. ჩვენ ვნა-

ხულობთ პოხას რემბოს ცხოვრებაში და ეს ლეგენდარული ცხოვრება ღირსეულად ახასიათებს მის „მთვრალ ხომალდს.“ ლაფორგის პოეზია მისი ქლექის რეზონანსია.

არის განსხვავება თანამედროვე და წარსულ ლირიკის შორის. თანამედროვე ლირიკა უექველად შექმნა ქალაქმა და ქალაქის ბოგემამ, ბოგემელი იყვნენ ვიონი; ბოდლერი, ედგარ პო, რემბო, როლლინა და სხვები. ეს ლირიკა ქალაქის ქუჩაში ან კაფეში დაიბადა ელექტრონის სინათლეზე—იმ ჰაერში, რომელიც გაქდენთილია პუდრის მოგონებით, როსკიპების და კურტიზანების სურნელით. ეს ლირიკა ხშირად „ომმარულია, ნევრასტენია—უსახელო ყვავილი—ბოგემის ტალახი“ იკვებება. კორბიერის „პარიზი დღით“ და „პარიზი ღამით“ არის ბოგემის გენიალური ქმნილება. იქ, სადაც უწინ ბატონობდა სულთანით ამაყი ვიკტორ ჰიუგო, ახლა არის თანამედროვე პოეზიის პანი—ვერლენი, რომელიც ცხოვრობს ყავახანაში, გოსპიტალში და საპყრობილეში. ვერლენის მათხოვრობა საკვირველია და ბაირონის ცხოვრება წარმოგვიდგება ჩვენ, როგორც ყალბი ბუტუფორია. დღეს ლატაკი ბოგემა არის ნოციერი ნიადაგი, რომელზედაც იზრდებიან პოეზიის შხამიანი ყვავილები.

წარსულში ლირიკას არ ქონდა დიდი პრეტენზიები და მისი წრე განსაზღვრული იყო პრიმიტიული გრძნობებით და იდეებით. დღევანდელი ლირიკა მთელ მსოფლიოს უპირდაპირებს თავის თავს, უნდა შექმნას საკუთარი სამყარო, უნდა მეტოქეობა გაუწიოს თვით ტრაგედიას. დღეს ტრაგედიის მაგიერობას ასრულებს ლირიკა, რომელსაც ყავს თავისი გმირები—პოეტები, თავისი მიჯაჭვული ამირანები. მეტერლინკის ლირიკული დრამები კლასიკური ტრაგედიის უარყოფაა. ლაფორგის ლექსები ლირიკული ტრაგედიებია, მაგალითად მისი „პიეროების გამოძახება“. იმ პსიქოლოგიურ მასკარადში, რომელსაც პოეზია ქვია, მოწამლულ და უცხო მასკებს ატარებენ ლირიკოსები. ლირიკა, დაიარებული ძვირფასი იარებით, საუკუნეების მელანქოლიით, ამერიკანელ ყორანის „Nevermore“—ით, დაისვების ქლექით, სიკიყით, სიმახინჯის სიყვარულით—არის აღსარება სიკვდილის წინ. ლირიკული ატირება თითქოს სავალდებულო გახდა პოეტისათვის ვერლენის შემდეგ. ბოდლერი ძვირად გვიჩვენებს თავის ცრემლებს და მისი ნუხა „არასოდეს არ სტირის და არასოდეს არ იცინის“. მალარმეს თრთოლვა ხანდახან ქვითინში გადადის, თუმცა მას სურს იყოს „თოვლივით თეთრი და ყინულივით ცივი“. ბოდლერის მუხა ირონიის ნიღაბით გვევლინება, მაგრამ ჩვენი ფანტაზია ამ ირონიით გაფითრებული, აქამდის კანკალებს და ცრემლებს ღვრის. ყოველ პოეტს მოაქვს თავისი პოეტიკა.

პოლ ვერლენს სწამდა მხოლოდ ლირიკა, როგორც ნაჩრდელი, დანარჩენ მწერლობას მან თავის L'Art Poétique-ში ლიტერატურა უწოდა ამ სიტყვის დამამკირებელი მნიშვნელობით.

ხანდახან ერთი ლირიკული კენესა გადასწონის მრავალტომიან რომანს.

ილია ჭავჭავაძის „ტყემ მოისხა ფოთოლი“ არის შედგერი, რომელსაც ვერ შეედარება ვერც მისი „განდევილი“. ლირიკა იძლევა მთელი მსოფლიოს სევდის კვინტესენციას.

მეოცე საუკუნეში ყოველი ლიტერატურული რევოლუცია იწყება ლირიკის სფეროში და შემდეგ პოეზიის სხვა სფეროებში იჩენს თავს.

ლირიკამ გამოიყენა ყველა საოცნებო სახელები, მთელი წარსული პოეზიის სევდა მან აღიარა, როგორც ერთი ძვირფასი ქვა, ყველა გრიგალები, ორგები და მარადი საყვედურები მან შესთავაზა ერთ სონეტს. შექსპირის „გამლეტი“ და მალარმეს „გედი“—ორი თანასწორი სამკაულია.

ლირიკა არის მთელი პოეზიის უკანასკნელი დასრულება და ოხვრა. ლირიკა სესხულობს სახეებს ეპოსიდან და დრამიდან, მაგრამ ეს სახეები კარგავენ თავის პირველყოფილ ხასიათს და ლირიკულ სახეებათ იქცევიან. ლირიკის დაბინდულ ბაღში ჩვენ შევხვდებით ყველა წარსულ შემოდგომებს, წარსულ ყვავილებს, დეზდემონებს და ოფელიებს, დონკიხოტებს და გამლეტებს, პაუებს და ინფანტებს. პარნასელების ლირიკას შეჰყავს თავის სასუფეველში მთელი ისტორია, როგორც მოჩვენება. ლირიკა არის ელიზიუმი, სადაც ნებივრობენ პოეზიის გმირები და აჩრდილები. ლირიკა—მოქანცული ბრძოლით შექსპირის ტრაგედიაში— ლირიკაში ისვენებს. ლირიკა დაეძებს იმისთანა სახეებს, რომელნიც იძლევიან მარადისობის წინაგრძობას. ძნელი აღსადგენია რომელიმე ეპოქა ლირიკის საშველებით. ლირიკა თითქო დროს და სივრცის გარეშეა. ლირიკამ დასწვა ყველა ხიდები და წინ მიდის. იქნებ ეს წინსვლა ლირიკის კატასტროფით გათავდეს, მაგრამ უკან დახვევა შეუძლებელია. დღეს ლირიკაში სიჩუმესთან ერთად გრიგალებია, დღეს ლირიკაში ტიუტჩევის ქაოსია გამეფებული და პოეტი დაურიდებლად მიექანება წინ, თუმცა იცის, რომ დამარცხება აუცილებელია. ქართული პოეზია ჯერ ეპოსით ამაყობს, მაგრამ დგება საბედისწერო წამი, როდესაც ლირიკის გოლგოთაზე უნდა ავიდეს ქართველი პოეტი, როდესაც ქართული პოეზია, როგორც სალომეია, მოითხოვს იოქანანის მოკვთილ თავს.

სათაური პოეზიაში.

პოეტის სახეს ახლა დაეძებენ რითმების ხასიათში და რიტმის ანომალიებში. ადამიანი იცნობა ყელსახვევის გამოსკვნით ან ახალ-უხის ფერით. ამ მეთოდით მწერლის დასახასიათებლად შეიძლებოდა სიტყვების, ცალკე ხმების ან სასვენი ნიშნების სტატისტიკური გადარჩევაც. მოვლენებში საგნები ცნაურდებიან მრავალნაირად.

ამ მხრივ ყველაზე უფრო შესანიშნავია სათაური. ტეოფილ გოტიეს თქმით, „მოკლე და პოეტურ ფორმაში იგი დაასკვნის საერთო იდეას წიგნისას და აღნიშნავს მის ტენდეციებს.“ ჩვენ სხვანაირად ვიტყვით.

ბოლოს და ბოლოს: პოეზია არის მოვლენათა იქით გადახედვა და სახელების დარქმევა საგნებისთვის. ამ სასწორზე უნდა აიწონოს ყველა, ვისაც აქვს პრეტენზიები პოეტის სახელის ტარების. მართლაც ეს კრიტერი გამოიკნობს მართალ ხმას და გაზომს მის სიმაღლეს. ამ ხაზით შეგნებულათ შიდის სიმბოლისტების შკოლა. ინტუიციით ამ გზასთან მისულა ბევრი ქემპარიტი პოეტი სხვა ჯგუფებიდან.

ლექსში, პროზაში—ყველგან—მოთვარი მომენტი სახელების დარქმევა, მოძებნა მოთანაბრე სახეების, ინტიმურ განცდათა სიტყვიერი პარალელუბის. და, თუ ავტორმა სათაურში რეზაუმე უნდა გაუკეთოს მთელ ნაწარმოებს, მთელ წიგნს, მაშინ სათაურშიდაც არი შემოქმედების მოთვარი მომენტი, მაშინ სათაურიც სახელის დარქმევაა უფრო მოკვეთილი და, ამიტომ, უფრო ინტენსიური. განსაკუთრებით ეს ითქმის იმ სათაურის შესახებ, რომელიც იწერება ნაწარმოებზე აღრე: ხშირად აქ მიგნებული ნამდვილი სახელი შრეტს შემოქმედ ნებას და სათაური სჯობნის ვრცელს. ასეთია გრიგოლ რჩეულოვის სათაური—„ქვრივის ლიმონები“. ქმედითი სათაური თანაბარია თვითონ წიგნის და თავისთავად წარმოადგენს ესთეტიურ ღირებულებას.

გრძელად თქმა, შედარებებით და აღწერით ასახვა საგნების აღარ აკმაყოფილებს კულტურით დატვირთულ ადამიანს. მეტაფორა თანდათან ფასდება და შეიძლება მინიატურისზმის გზას რომანიდან სათაურთან მიყვადეთ. შეიძლება წიგნების მაგივრად სათაურების წერა დავიწყოთ. ამის ნიშნები უკვე არი ჩვენ ლიტერატურაში. აქ დავიმოწმებთ ვალერი ბრაუსოვსაც: „ო, დაფარე შენი მკრთალი ფხეები“.

ამ მხრივ თითქო ბოლომდი მივიდენ რუსი ფუტურისტები: სათაურს გადასცილდენ და ცარიელ ქალაღდებს ჰყიდდენ წიგნებათ. მაგრამ ეს უსიტყვო წიგნები უფრო ახლო იყო სენსაციასთან.

მინიატურისზმის გზა დიდია, გრძელი. მისი თავი აღმოსავლეთში იკარგება.

მაგრამ საშიში და ძნელია გზა იგი, ქეშმარიტათ ბეწვის ხიდია პოეზიის საუფუფელოში და მასზე სიარული ემარჯვება მარტო რჩეულებს. „გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმის“. მაგრამ ყველას არ ზღურჩევთ „შაირი“-ს თქმას. პოეტის მთელი ხელოვნობა, მისი კულტურა სათაურს დააჩნდებდა პირველათ. ის სახეები და ის სახელები, რომლებიც აწუხებენ პოეტს, პირველათ მის სათაურში უნდა ვეძიოთ.

ბოდლერი:

„ბოროტების ყვაილები“, „დონ-ჟუანი ჯოჯოხეთში“, „პარიზის სიზმარი“, „დედაბრები“, „ბრბო“, „ქერივები“, „ბებერი პაპი“, „ნაწევარი სამყარო თმებში“, „მიმართება სამეზაფროთ“, „მთვარის საჩუქრები“, „ლიტანია სიტანას“.

ამ შემთხვევით ამოწერილ სათაურებშიდაც ხომ ცნაურდება ავტორი, რომელმაც შეხედა ქვეყანას ახალი ასპექტით და მოიტანა ახალი სახელები. ჟაულ ლაფორგის ირონია და მოწყენა, მისი კვირა დღეები ასე განათებულია მის ჩივილებში:

„ჩივილი ორგანისტის წმ. დფთიშობლის ეკლესიაში ნიცაში“, „ჩივილი პროვინციელ მთვარეს“, „მაღალი ფიქვების ჩივილი შიტღვებულ ვილაში“, „სამლოვიარო მარში მიწის სიკვდილზე“, „ზამთრის დაისი“, „ახალი მთვარის ლიტანია“, „მთვარის სოლო“, „კვირა დღეები“, „კეთილი შემოდგომა“ და ყველა ერთად: „ფერიული სობორო“.

მარტო სათაურები რომ დაეტოვებია ჟაულ ლაფორგს, მისი პოეზია ჩვენთვის არ იქნებოდა ნაკლებათ ძვირფასი და გასაგები.

თითოული ავტოოზე ამ მეთოდით შეიძლება დაიწეროს სპეციალური გამოკვლევა.

ქართულმა ლიტერატურამ შემთხვევით იცოდა საინტერესო სათაურები. სათაურის კულტურა ჩვენში უეჭველად ახალმა შკოლამ შამოიტანა და „ცისფერი ყანწები“-ს შემდეგ ქართულ სათაურს მეტი პრეტენზიები აქვს. შეიძლება პოეტის სახე მომავალში მარტო სათაურებში ეძიონ.

მეტათ გაიზარდა წიგნთსაცავები და აჭრელდა ვიტრინები.

პოეტების სახელები ძნელი დასამატხოვრებელი შეიქნა. აღარ დაიტევს ერთი ადამიანის სიცოცხლე ამოდენ წიგნს. იცვლება წერის მანერა, გზა მინიატურით მიდის სათაურისკენ. შეიძლება შეიცვალოს კითხვის მანერაც და მომავალმა ერუდიტმა მარტო სათაურები იცოდეს.

ინჰერვიციანი ქუთაისში გამთვას

ყვარულითი ქუთაისლი:

„შვილდოსანი“

თანამშრომელი (ანმანაზი): ამირაჯიბი შ., არსენიშვილი ა., აფხაიძე შ., გაფრინდაშვილი ვ., გვეტაძე რ., დარიანი ე., იაშვილი პ., კარმელი შ., კლდიაშვილი ს., ლეონიძე გ., ლორთქიფანიძე ნ., მიქაძე ა., მიწიშვილი ნ., ნადირაძე კ., რეზაქიძე ვ., ტაბიძე გ., ტაბიძე ტ., ყიფიანი ი., ცეცხლაძე გ., ცირეკიძე ს., ჯაფარიძე ლ.

„მეცნებე ნიამორები“-ს

გამოცემები:

„მეცნებე ნიამორები“—ალმანახი № 1 (გაიყიდა)

სტეფან მალარძე—„ლექები და პროზა“ (გაიყიდა)

„მეცნებე ნიამორები“—ალმანახი № 2 (გაიყიდა)

„მეცნებე ნიამორები“—ალმანახი № 3—20 მან.

მზადდება:

კვლავ ნადირაძე—წიგნი ლექსების.

„მეცნებე ნიამორები“—№ 4.

„კირიხიში“-ს გამომცემი:

„ახალი პრესის ანტოლოგია“—25 მან,

კალენიან გაფრინდაშვილი—„დასებები“—25 მან.

მზადდება:

ელენე დარიანი—წიგნი ლექსების.

ტიციან ტაბიძე—წიგნი ლექსების.

თუშუბაშვილი გამომცემი:

რედაქციის გვეტაძე—წიგნი ლექსების.

მალვა კარმელი—„მარგალიტის მანიაკი“.